

Lietuvos ekonomika euro zonos problemų fone

Dr. Gitanas Nausėda
SEB banko prezidento
patarėjas

2012 m. yra Seimo rinkimų metai, todėl ekonomikoje atsiranda daugiau neapibrėžtumo

Jei pasikeistų valdančioji koalicija, kiltų daug klausimų dėl ekonominės politikos tęstinumo:

- Ar bus teikiamas prioritetas fiskalinio deficito mažinimui?
- Ar iš esmės nesikeis mokesčių politika (progresiniai GPM tarifai, pelno mokesčio didinimas), kokia ateitis laukia privačių pensijų fondų?
- Ar nebus stabdoma VAE statyba ir kiti strateginiai energetiniai projektai?
- Kokia bus euro įvedimo Lietuvoje politika?
- Kaip bus sprendžiama „Sodros“ įplaukų ir išlaidų nesuderinamumo problema?

2012 m. valstybės biudžeto plano svarstymas parodė, kad pagrindinės šalies partijų mokesčių politikos nuostatos nėra tvirtos

Tam tikrą ideologinį nuoseklumą išsaugojo nebent liberaliosios pakraipos partijos, pasipriešinusios mokesčių naštos didinimui ir kaupiamųjų pensijų sistemos sunaikinimui

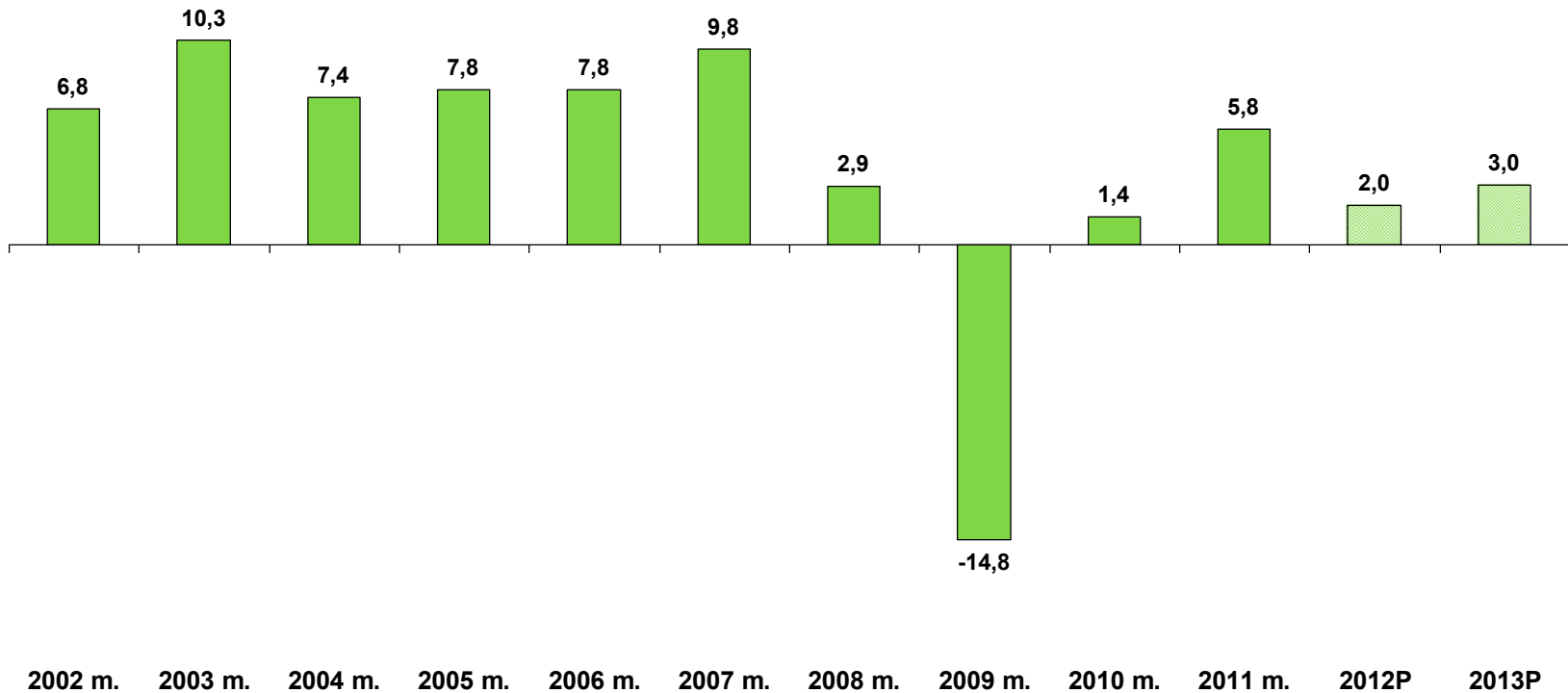
TS–LKD pirmoje kadencijos pusėje buvo gana skeptiška progresinių GPM tarifų atžvilgiu, tačiau artėjant rinkimams ėmė šiai idėjai simpatizuoti

Lietuvos socialdemokratų partija, ne kartą mėginusi įdiegti progresinius GPM tarifus pastarąją kadenciją, parodė, kad neprieštarautų progresiniam tik darbo pajamų apmokestinimui (kol neįgyvendintas visuotinis pajamų deklarasavimas)

Darbo partijos ir partijos Tvarka ir teisingumas mokesčių politikos nuostatos nėra aiškiai išsikristalizavusios, todėl galimi netikėtumai

Lietuvos BVP augimo prognozėms mažinti yra daugiau nei pakankamai priežasčių, bet svarbiausios – išorinės

Metinis realaus BVP pokytis (proc.)

Šaltinis: Statistikos departamentas, SEB banko prognozės.

Lietuvos BVP prognozuojančių institucijų lūkesčiai dėl 2012-2013 m. panašūs – tikimasi plėtros, bet kuklesnės nei pernai

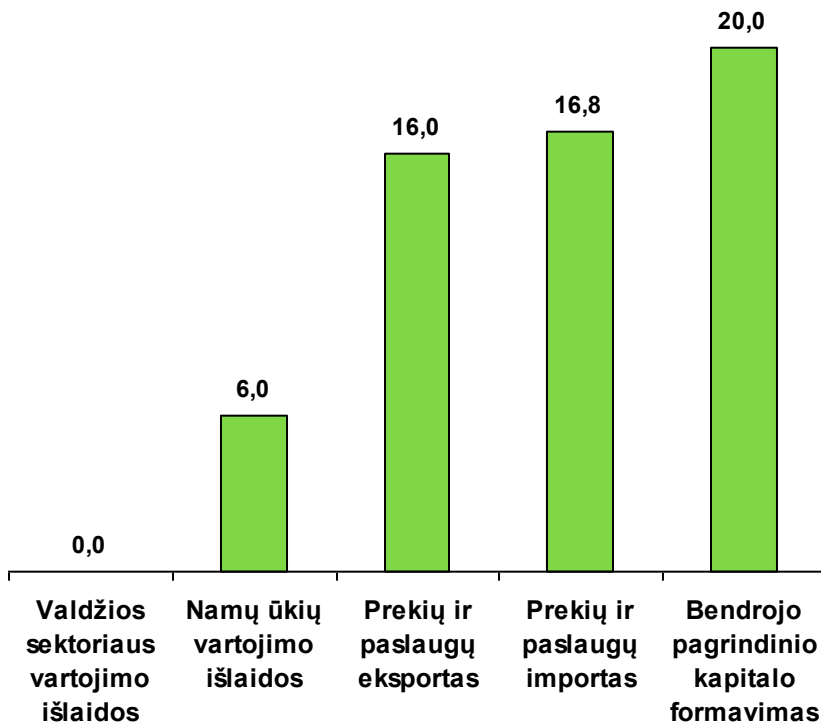
Metinio realaus BVP pokyčio prognozės (proc.)

	2012 m.	2013 m.
SEB bankas	2,0	3,0
Finansų ministerija	2,5	3,7
Europos Komisija	3,4	3,8
TVF	3,4	3,7
DnB	2,5	3,0
Swedbank	3,3	4,0
Nordea Markets	2,0	4,0
Vidurkis	2,7	3,6
Mediana	2,5	3,7

Šaltinis: prognozuojančių institucijų interneto tinklapiai.

Verslo ciklui ir eksportui jautrūs sektoriai – statyba ir pramonė – nepajėgs ilgai garantuoti spartaus BVP augimo

Realaus BVP išlaidų metodu metinis pokytis 2011 m. I-III ketv. (proc.)

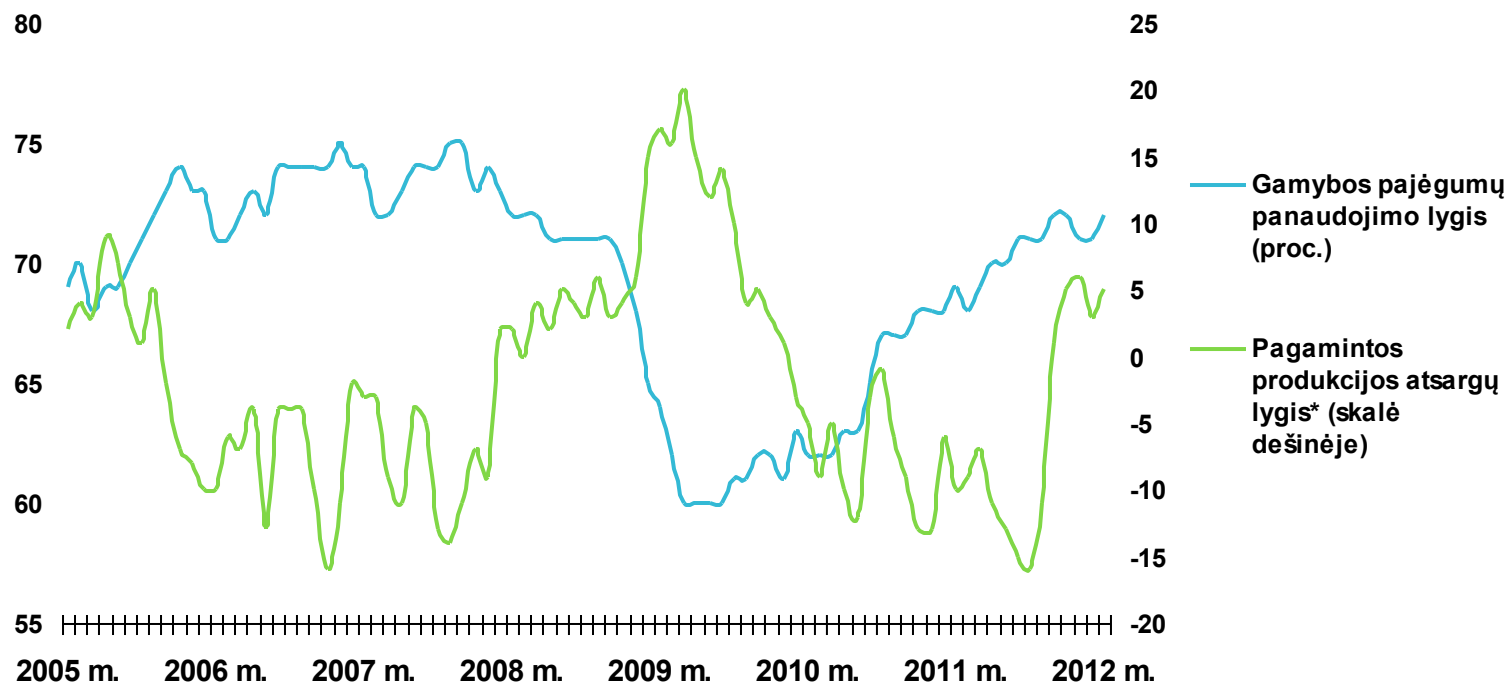
Realaus BVP gamybos metodu metinis pokytis 2011 m. I-III ketv. (proc.)

Šaltinis: Statistikos departamentas, SEB banko skaičiavimai.

Besikaupiančias problemas mikrolygiu atspindi pastaruoju metu ženkliai išaugusios produkcijos atsargos

Gamybos pajėgumų panaudojimas ir produkcijos atsargų lygis

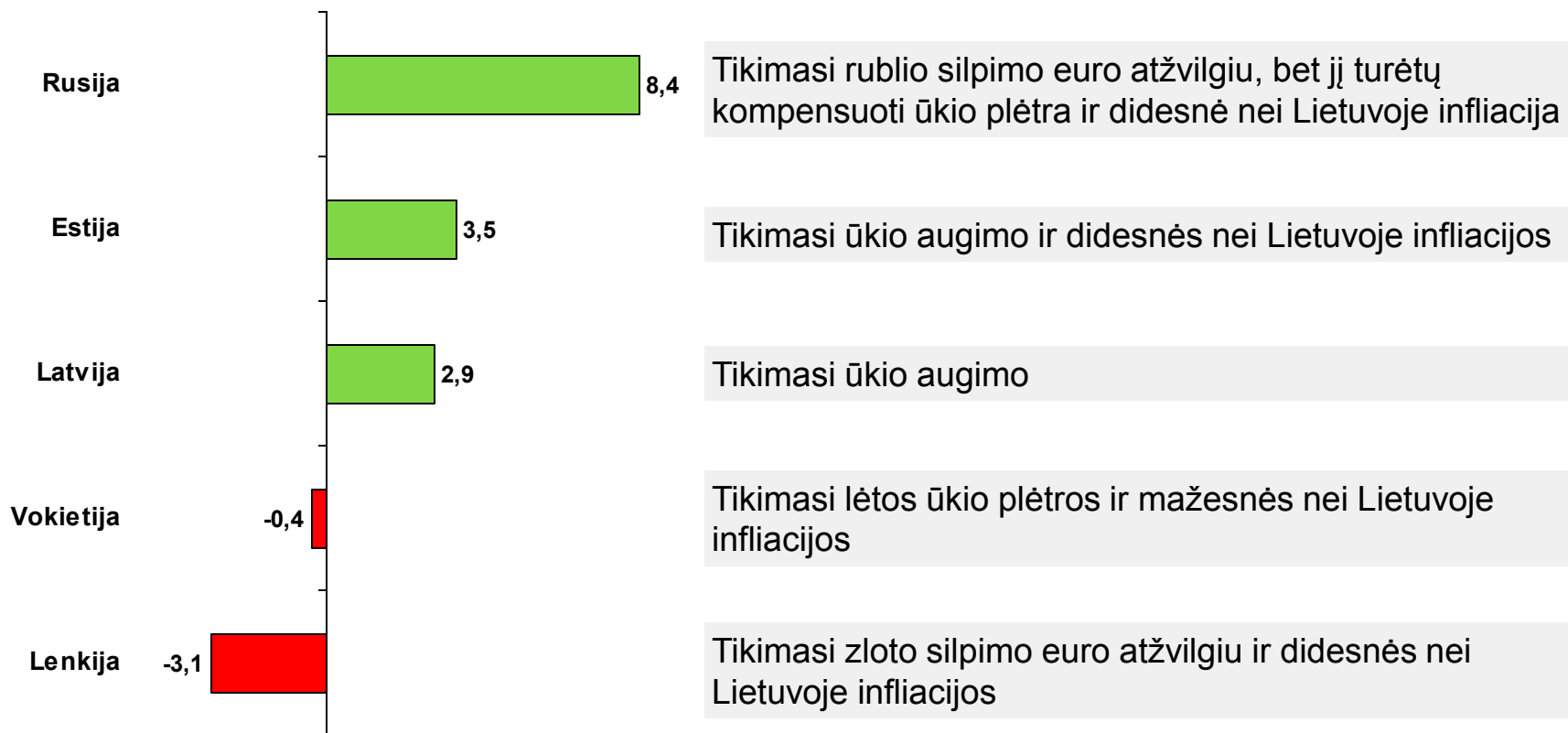

* Pramonės įmonių vadovų atsakymų į apklausos klausimą „Ar Jūsų pagamintos produkcijos atsargos yra per didelės, pakankamos ar nepakankamos?“ balansas.

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Lietuvos privalumas yra tas, kad ji daugiausia eksportuoja į skolų krizės menkiau pažeistas šalis

Lietuvos eksporto perspektyvų indekso* pokytis 2012 m. (proc.)

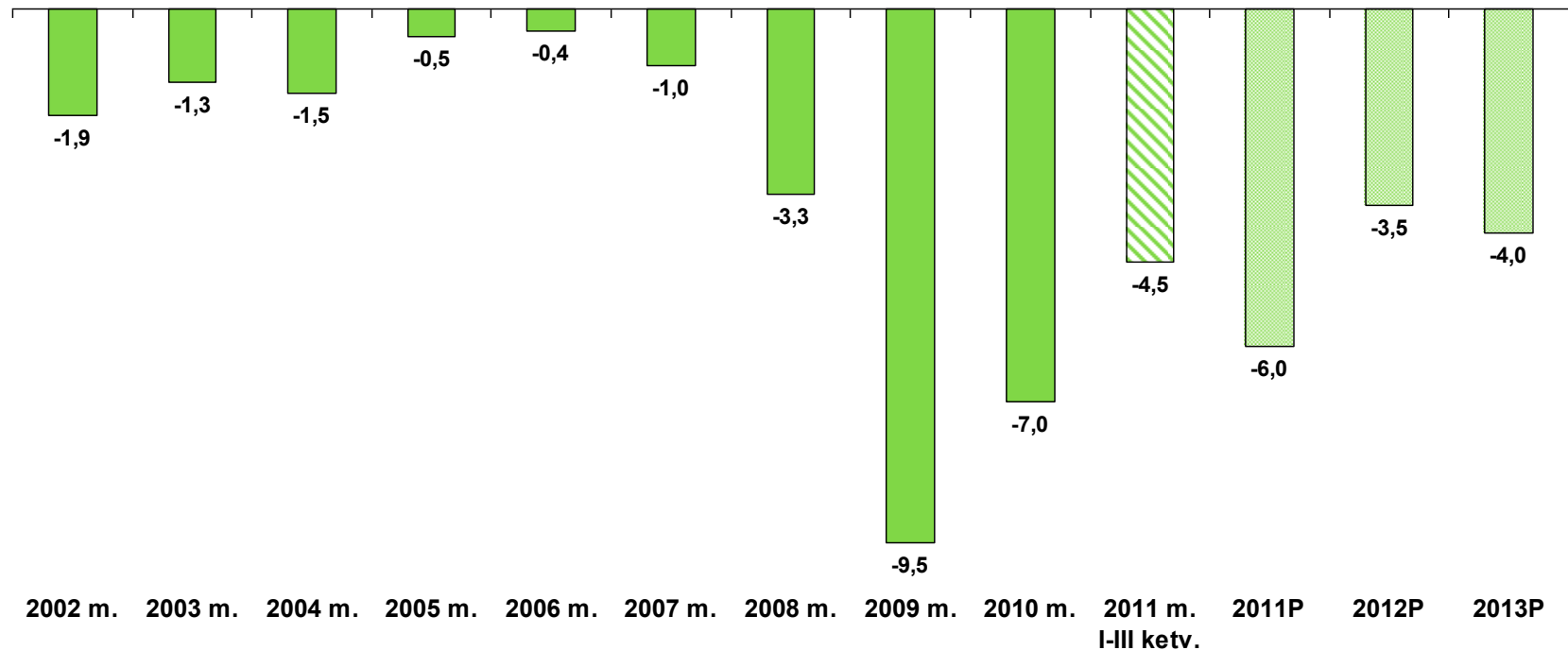
* Apima prognozuojamą ūkio plėtros tempą ir realaus valiutos kurso pokytį.

Šaltinis: Bloomberg, SEB prognozės ir skaičiavimai.

Mes netikime, kad pavyks pasiekti užsibrėžto 3 proc. BVP valdžios sektoriaus deficito lygio, tačiau pati ambicija yra sveikintina

Valdžios sektoriaus balansas (proc. BVP, ESS'95)

Šaltinis: Eurostat, SEB banko prognozės.

Finansų ministerijos 2012-2013 m. prognozės realistiškos, tačiau rizika išlieka

Planuojamos PVM įplaukos „prikabintos“ prie numatomo vartojimo augimo, kuris turėtų pranokti BVP plėtrą. Jautriau nei prognozuojama kintantys lūkesčiai gali čia atlikti „meškos“ paslaugą.

Gyventojų pajamų mokesčio įplaukos grindžiamos prognoze, kad 2012 m. vidutinis bruto darbo užmokestis išaugs 3,0 proc. Antroje šių metų pusėje išryškėjusios darbo rinkos tendencijos verčia abejoti, ar ši riba bus pasiekta.

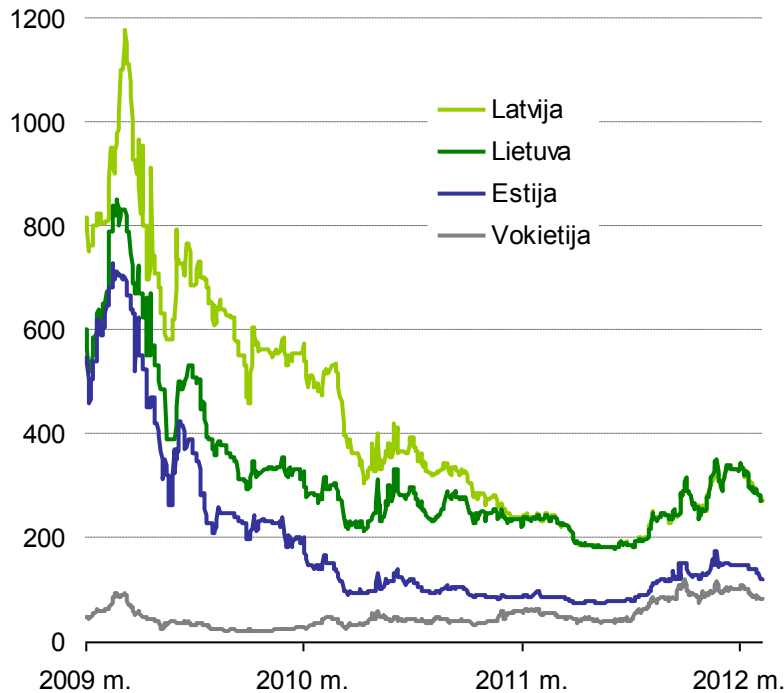
Jei tikrovė bus niūresnė už prognozę, teks mažinti biudžeto deficitą metų eigoje, dar labiau karpant viešąsias išlaidas

Finansų ministerijos makroekonomikos rodiklių 2012 m. prognozės (proc.)

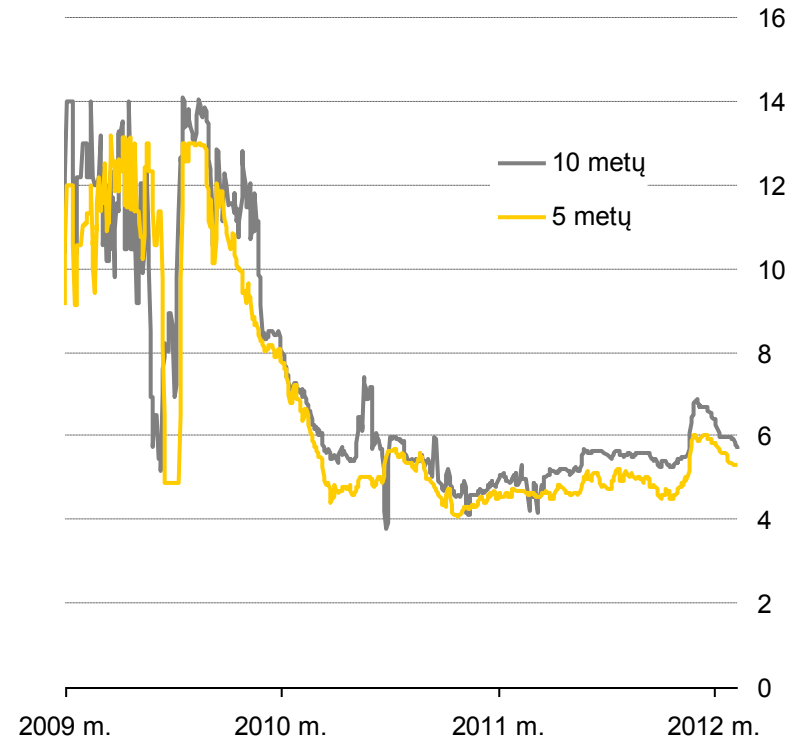
Nominalaus BVP pokytis	3,7
Realaus BVP pokytis	2,5
Infliacija	2,5
Vidutinio darbo užmokesčio pokytis	3,0
Nedarbo lygis	14,0

Lietuvos vyriausybės vertybinių popierių paklausos problemos pastaruoju metu nėra

5 m. nemokumo apsikeitimo sandorių kaina (baziniais punktais)

VVP pajamingumas (proc., slenkantis 5 dienų vidurkis)

Šaltinis: Reuters Ecwin, SEB banko skaičiavimai.

Nepaisant sudėtingos tarptautinės finansų rinkos situacijos, Lietuvos obligacijų pajamingumas yra mažesnis nei 2009 m. ir 2010 m. pradžioje

Tarptautinės Lietuvos vyriausybės obligacijų emisijos

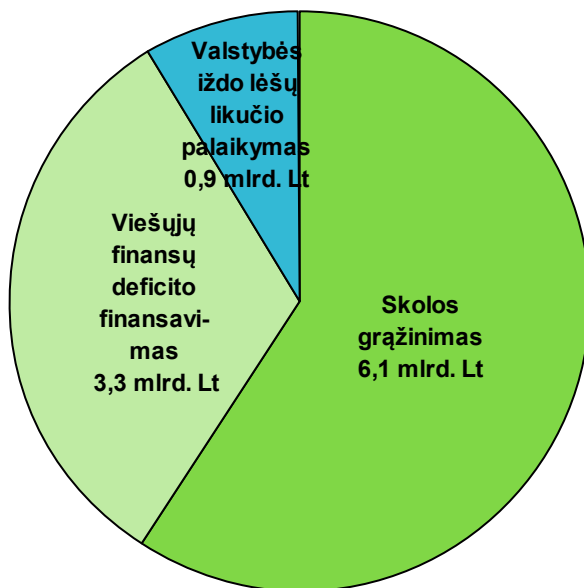
Išleidimo data	Trukmė	Suma	Kuponas	Išpirkimo data
2002 m. gegužė	10 m.	1 mlrd. eurų	5,875%	2012 m. gegužė
2003 m. kovas	10 m.	1 mlrd. eurų	4,5%	2013 m. kovas
2005 m. vasaris	11 m.	1 mlrd. eurų	3,75%	2016 m. vasaris
2007 m. spalio	10 m.	600 mln. eurų	4,85%	2018 m. vasaris
2009 m. birželis	5 m.	500 mln. eurų	9,375%	2014 m. birželis
2009 m. spalio	5 m.	1,5 mlrd. dolerių	6,75%	2015 m. sausis
2010 m. vasaris	10 m.	2 mlrd. dolerių	7,375%	2020 m. vasaris
2010 m. rugsėjis	7 m.	750 mln. dolerių	5,125%	2017 m. rugsėjis
2011 m. kovas	10 m.	750 mln. dolerių	6,125%	2021 m. kovas
2011 m. lapkritis	10 m.	750 mln. dolerių	6,125%	2021 m. kovas
2012 m. sausis	10 m.	1,5 mlrd. dolerių	6,625%	2022 m. vasaris

Šaltinis
Bloomberg.

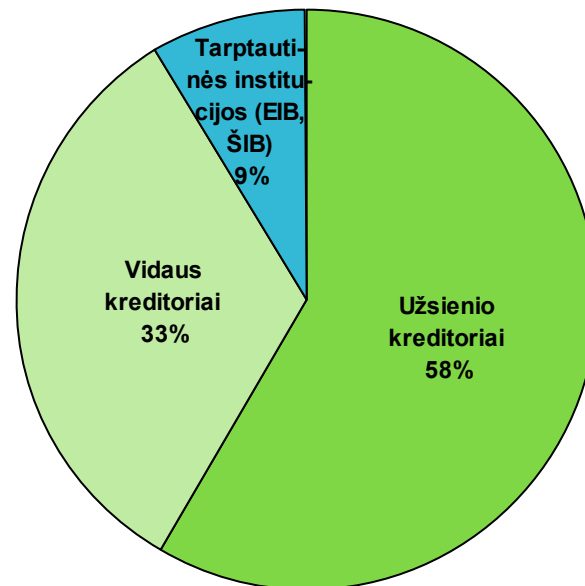
Valstybės skolinimąsi 2012 m. lemia skolos grąžinimo grafikas

Numatomas 2012 m. valstybės skolinimosi poreikis – 10,3 mlrd. Lt

Pagal panaudojimo tikslą

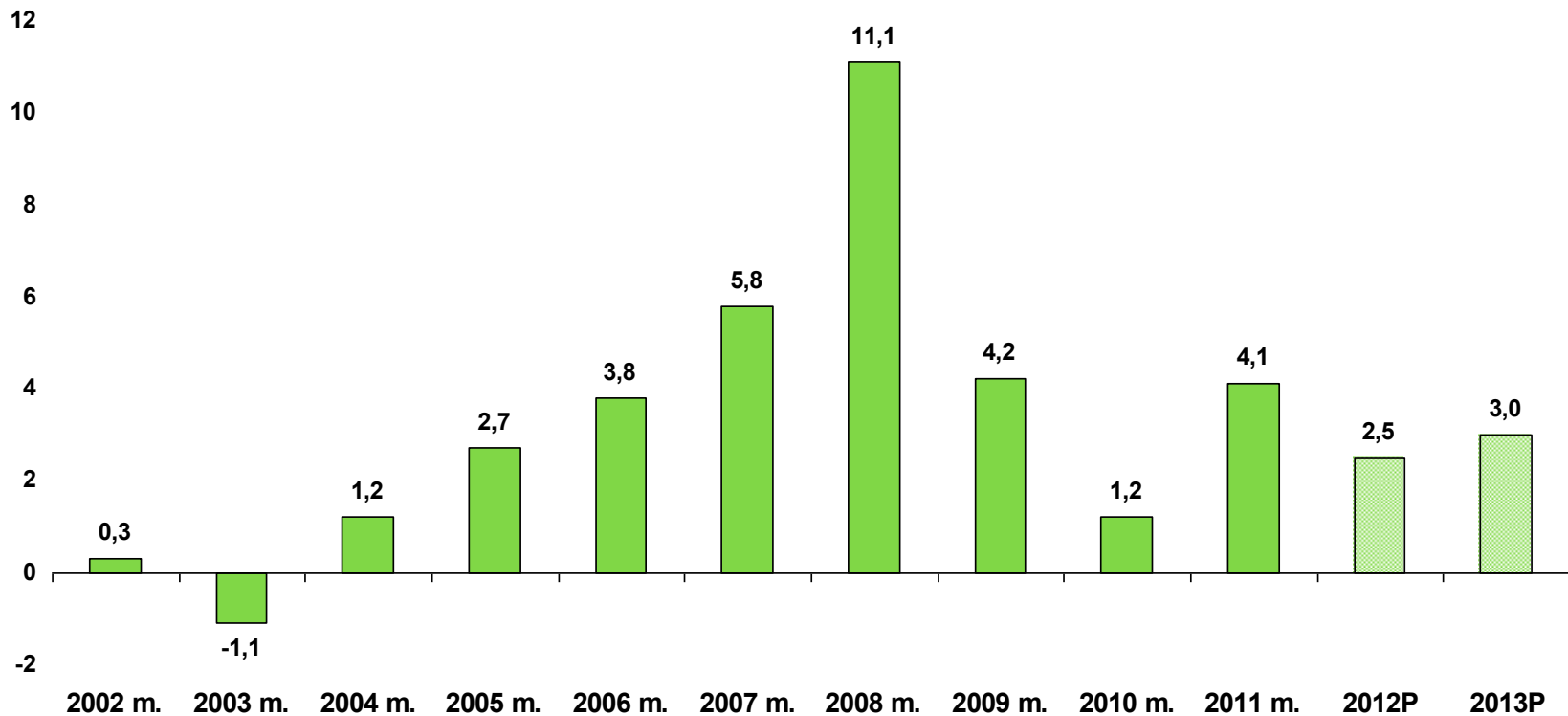
Pagal finansavimo šaltinį

Šaltinis LR finansų ministerija.

Inflacijos lūkesčiai kitamet bus gerokai prislopę tiek dėl vidinių, tiek dėl išorinių veiksnių

Vidutinė metinė SVKI* infliacija (proc.)

* SVKI – suderintas vartotojų kainų indeksas.

Šaltinis: Statistikos departamentas, SEB banko prognozės.

Infliacija – 2012 m. nebe tokia kandi kaip 2011 m.

Pasaulio ekonomikos lėtėjimas sukuria spaudimą pramoninių žaliavų, naftos ir maisto produktų kainoms mažėti

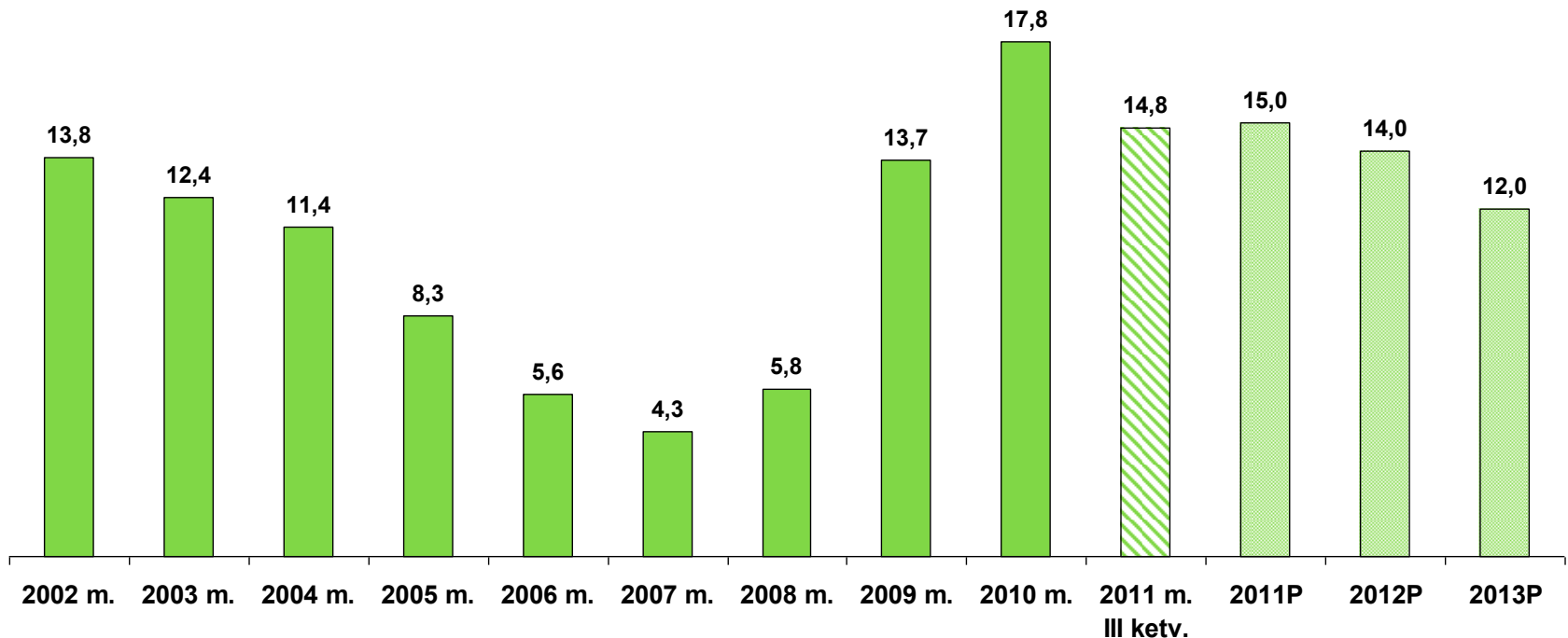
Ekonomikos aktyvumo mažėjimas Lietuvoje jau atsiliepė vidutinio darbo užmokesčio augimo tempui ir lėmė vienetinių darbo užmokesčio sąnaudų mažėjimą

Konkurencinį spaudimą sukuria ir aplinkinių šalių (Lenkijos, Baltarusijos) valiutų nuvertėjimas lito atžvilgiu, kadangi pinga importo prekės, pirkėjai vyksta į kaimynines šalis

Naujausios Lietuvos mažmeninės prekybos tendencijos leidžia manyti, kad ateinančiais metais ši rinka bus „PIRKĖJO“, o ne „PARDAVĖJO“

Faktiniam ekonomikos augimui nusileidus žemiau potencialios BVP plėtros „horizonto“, nedarbo mažėjimas praras pagreitį

Nedarbo lygis (tyrimo duomenimis, vidutinis, proc.)

Šaltinis: Statistikos departamentas, SEB banko prognozės.

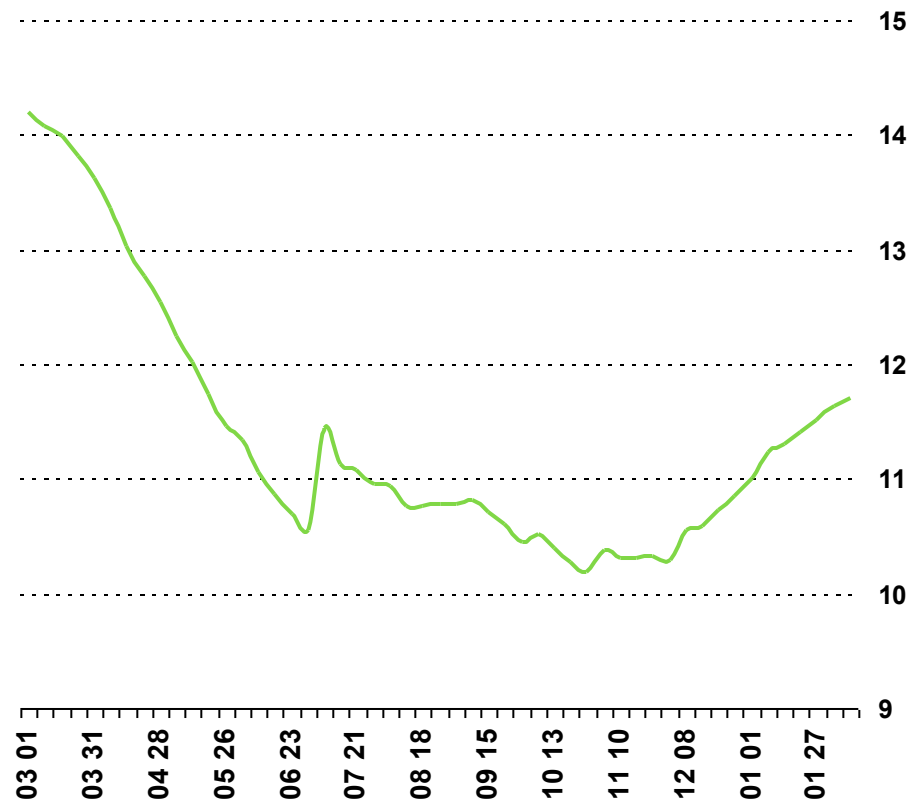

Dabartinio ekonomikos augimo nebepakanka nedarbo lygiui sumažinti

Operatyviniai registruoto nedarbo lygio duomenys rodo, kad atvirkštinis procesas iš esmės jau prasidėjo, tiesa, jį „užteršia“ sezoniškumo veiksnys

Aktyvi emigracija ne tiek garantuoja mažesnį nedarbo lygį, kiek kuria didžiulį profesinį–kvalifikacinį neatitikimą tarp darbo pasiūlos ir paklausos

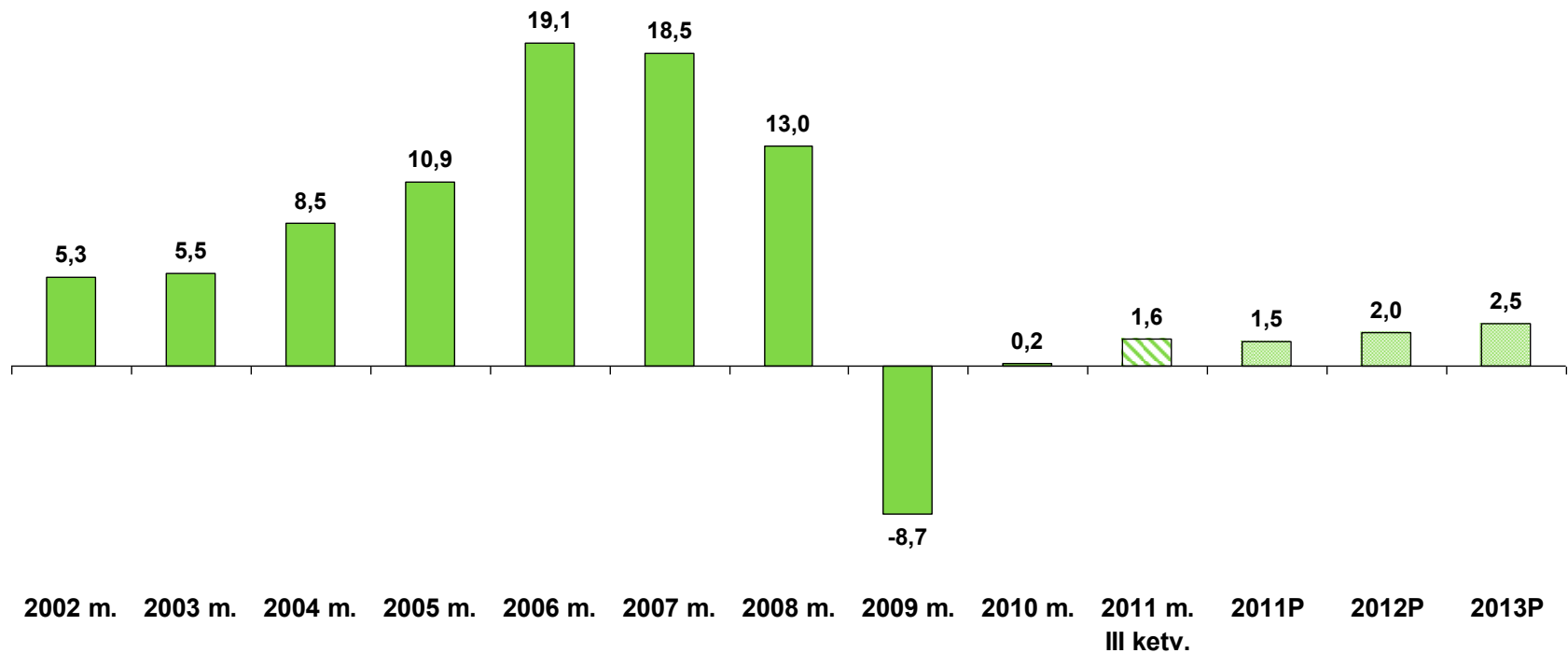
Registruoto nedarbo lygis 2011 m. (proc. darbingo amžiaus gyventojų)

Šaltinis Lietuvos darbo birža.

Per keletą pastarųjų mėnesių subjursi atlyginimų situacija verčia laukti 2012-2013 m. realaus darbo užmokesčio mažėjimo

Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio metinis pokytis (IV ketv., be IĮ, proc.)

Šaltinis: Statistikos departamentas, SEB banko prognozės.

Vidutinio darbo užmokesčio kilimas – istorija baigta?

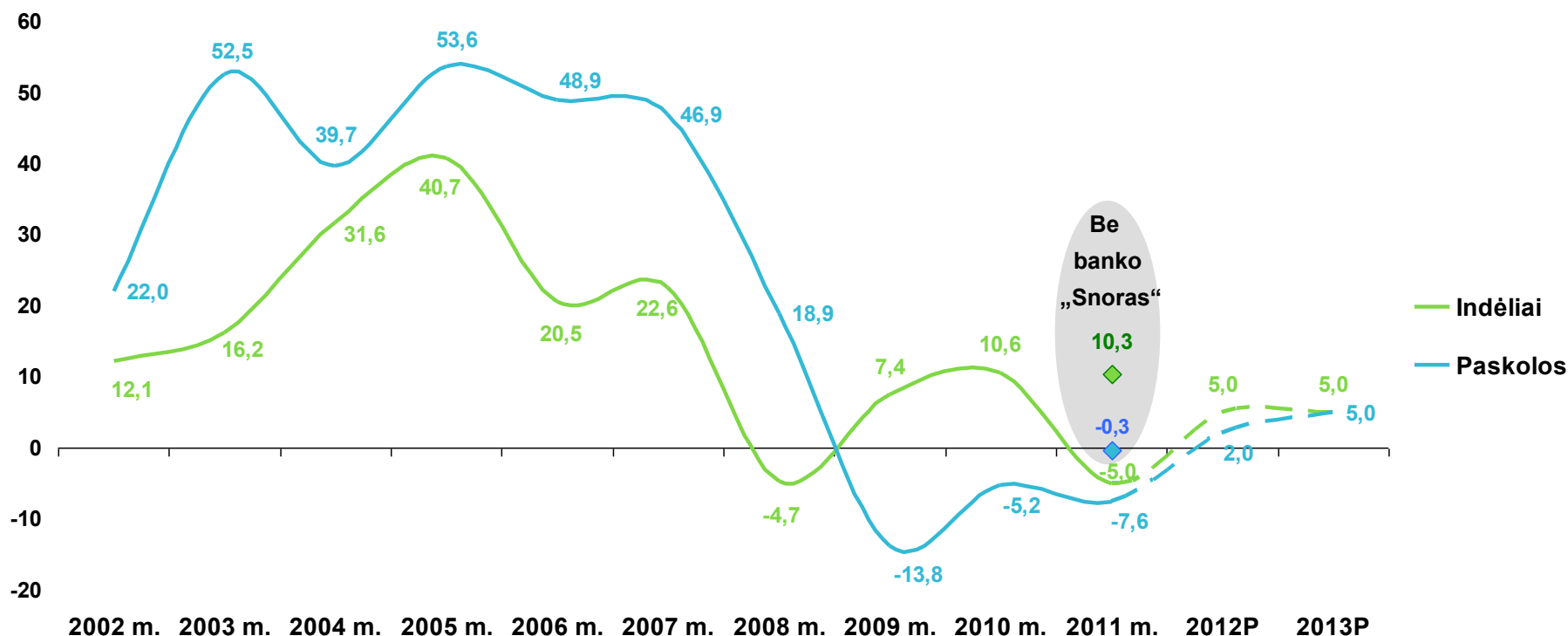
Vis daugiau įmonių vietoje neseniai puoselėtų planų didinti darbo užmokestį bent jau infliacijos mastu, renkasi *status quo* politiką

Jautriausiai į nuosmukį reaguojančiuose verslo sektoriuose nebėra tabu ir darbo užmokesčio karpymas (statybos, paslaugų sektoriai)

Nors ir paradoksalu, 2011 m. vidutinio darbo užmokesčio augimą pirmiausia garantavo valstybinis sektorius, tačiau 2012 m. taupymo „replės“ turėtų prispausti ir jį

Kreditavimo perspektyvos klausimu reikėtų būti atsargiems – pastaruoju metu norinčiųjų pasiskolinti, švelniai tariant, nedaugėja

Metinis paskolų ir indėlių pokytis (proc.)

2002-2007 m. ir 2008-2013 m. duomenys nėra griežtai palyginami dėl metodologijos skirtumų.

Šaltinis: Lietuvos bankas, SEB banko prognozės.

***Snoro* žlugimas taip pat turės kreditavimo aktyvumui neigiamos įtakos, bet jos nereikėtų pervertinti**

Dalis buvusių *Snoro* klientų migravo į kitus bankus, nepatyrę jokių finansinių nuostolių

Paskolų refinansavimo kituose bankuose siekiantiems klientams daugeliu atvejų tokia galimybė buvo sudaryta

Įšaldę lėšas *Snoro* banke ir dėl to finansinių nuostolių patyrę klientai apskritai gali atsisakyti investicijų ir skolinimosi planų, ypač jei tai nėra susiję su apyvartinių lėšų finansavimu

Ačiū už dėmesį!